Centralizacya
Towarzystwa Demokratycznego Polskiego
do
Ogółu tegoż Towarzystwa.

Obywatele,

Przystępując do obowiązków, które wszechwładna wola na nas włożyła, uniknąć niemogliśmy téj konieczności, aby pomimo innych naglących potrzeb towa, pierwsze chwile istnienia naszego pracom przygotowawczym i urządzeniu się wewnętrznemu poświęcone niebyły. Wszystkie te przedstanowcze czynności już są załatwionemi, i jak w pierwszéj odezwie naszéj słyszeliście tylko głos członków pojedynczych do posług towa powołanych, tak dzisiaj stajemy przed Wami już uorganizowani w instytucyą zupełną, jednym ożywioną duchem, i przygotowaną do zadosyć uczynienia tym wszystkim obowiązkom, które ustawa na nią włożyła.

Niepotrzebujemy zatrudniać Was wyliczaniem przygotowań, jakieśmy dotąd dla rozwinięcia prac towa poczynili, ani kommunikować Wam urządzeń naszych wewnętrznych. To jednak sądzimy za powinność, w tym ostatnim przedmiocie nadmienić, iż urządzenia te, w związku z §. 5. postanowienia o Centralizacyi wpływowi współczesnych i miejscowych okoliczności nieco uledz musiały; co przecież głównéj zasadzie o jawności towa nieubliżając, w żadną wątpliwość podawać jéj nie powinno. = Cała modyfikacya w zastosowaniu urządzeń wewnętrznych do §. 5, ogranicza się na tém, iż posiedzenia Cencyi ani co do miejsca, ani co do czasu oznaczonemi nie są, wyjąwszy jedno tylko w tygodniu, które w sali publicznéj, i każdemu z członków przystępnéj odbywać postanowiono. –

Ważność powodów takowego urządzenia zapewne każdy członek osądzi, i nie poczyta za złe Cencyi, jeżeli w tak delikatnym przedmiocie starała się pogodzić dobro ogólne towa z potrzebą zachowania jednego z porządkowych przepisów. –

Przy zawiadomieniu Was o pierwszych czynnościach naszych, nie możemy także pominąć niezupełności składu w jakim dotąd znajdujemy się. – Wprawdzie o przybyciu Heltmana Wiktora jeszcze wątpić nie można, i owszem po znanéj jego gorliwości i zarządzonych w téj mierze środkach, spodziewać się należy, że członek ten dla Cencyi długo straconym nie będzie. Lecz oprócz Heltmana idzie jeszcze o zapełnienie dziewiątego miejsca, które śmierć Wincentego Cyprysińskiego osieroconém pomiędzy nami zostawiła. – Powoływać z listy ostatnich wyborów tego członka, który z kolei po legalnie wybranych najwięcéj głosów

głosów otrzymał, na mocy postanowienia z d 9 paźd: 1835 r. już pod żadnym względem niemo- żna; nie dla tego jedynie, że powoływany tym sposobem członek Bohdan Zaleski swoich posług dla tow: odmówił, i że następnie powoływani za nim w ślady pójść mogą, lecz że postanowienie to upo- ważniające wyjątek od ogólnej zasady było warunkowém, na raz jeden i na przypadek nieosiągnienia składu Cend:cyi drogą legalną przepisaném; skoro przeto po ostatnich wyborach skład Cend:cyi w zupełności osiągnięty został, jak o tém ówczesna nawet Sek: Cend: tow: doniosła, postanowienie w mowie będące utraciło moc swoją i do obecnego wypadku żadnego zastosowania nie ma. -

Zarządzenie nowych wyborów jest może jedynym środkiem przez § 4. postanowienia o Cend:cyi wska- zanym, któregoby w obecném położeniu użyć wypadało; - lecz zważywszy na to, że operacya wybo- rów najmniej trzech miesięcznego czasu wymaga, i drugie tyle jeszcze na sprowadzenie członka wy- branego doświadczenie liczyć nakazuje - że nawet po dokonanych wyborach zdarzyć się mogą takie trudności w samém przeniesieniu, których największa gorliwość członka pokonać nie zdoła - zwa- żywszy następnie, że po dokonaniu tak mozolnej i kosztownej operacyi, tego tylko spodziewać się można, że wybrany członek najwcześniej przy końcu 6cio miesięcznego zawodu teraźniejszéj Cend: na miejsce jéj zebrania przybydź jest w stanie. Cend: mimo licznych zatrudnień swoich, niechcąc odrywać tow: od prac wa- żniejszych, jakie w tym czasie uskutecznić przedsięwzięło, ani narażać je na próżne koszta, kompletem z 8 osób złożonym obywać się zamierzyła, spodziewając się zawsze, że W: Heltman w krótce ten komplet obe- cnością swoją uzupełni. -

Drugim głównym przedmiotem na który zamierzyliśmy zwrócić uwagę Waszę w piśmie niniejszém, jest zachowywanie ściśle i jednostajne obowiązków członka i sekcyi Org: Wew: tu- dzież innemi prawami tow: wskazanych. -

Ścisłość i jednostajność porządku wewnętrznego tém potrzebniejszą staje się teraz kiedy tow: po ukończeniu organizacyi swojéj do prac ważniejszych i jego powołaniu więcej odpowiadają- cych przystąpić zamierzyło. - Chwila rozwinięcia się tow: we wszechstronnych kierunkach już niedaleka. - Manifest do którego projekt wkrótce przesłanym Wam będzie, usunie ostatnie przeszkody, jakie tow: dotychczas na drodze swojéj spotykać mogło, i dodając nowéj siły związkowi, postawi go w możno- ści i obowiązku zdążania pewniejszym i szybszym krokiem do wytkniętego celu. - Wszakże sami uznaliście, że do czynności głównych, jakoteż do wyrobienia samego Manifestu porządek materyalny jest niezbędnie po- trzebny. - Pisaniu Org: Wew: prawie połowa czasu istnienia tow: poświęconą była. - Czyliż więc jéj przepisy, któreśmy z taką starannością i mozołem zbierali, mają tylko na papierze pozostać, i nie wejść w ściśle wykonanie w tenczas właśnie, kiedy już niepojedynczo, ale zbiorowa siła związku w dalszą i coraz trudniejszą puszczać się mamy drogę? - -

Centralizacya wprawdzie niewątpi, że każdy członek nowemi ożywiony nadziejami służenia czynniej i skuteczniej sprawie Ojczystéj, niebędzie zaniedbywał obowiązków, jakie na niego pra- wa tow: wkładają. - Chcąc jednak ze swego miejsca wskazać do ogólnej baczności te przepisy, których zaniedbanie lub mylne rozumienie najwięcej nieporządku w tow: dotąd robiło; postanowiła nad niektó- remi punktami Org: Wew: uwagę Waszę zatrzymać. -

1mo Paragraf 82 w związku z § 7 Ust: Org: wkłada na członków pojedynczo miesz- kających obowiązek wybrania sobie sekcyi, i za jéj pośrednictwem znoszenia się z tow:m. Przepis ten jest bardzo ważny, tak pod względem kontrolli członków, jakoteż pod względem ułatwienia z nimi komunika- cyi. - Spisy tow: prawie część trzecią członków pojedynczo mieszkających wykazują, a z nich zbyt ma- ła liczba na listach sekcyjnych jest zamieszczona. - Przez niezastosowanie się do tego przepisu, członko- wie pojedynczo mieszkający nietylko że nieodpowiadają obowiązkom swoim, odosobniając się od tow: i niepodzie- lając prac jego; ale nadto utrudniają niezmiernie przeprowadzanie wniosków, które do decyzyi ogółu są przed- stawione

stawione. — Temu jedynie nieporządkowi przypisać należy tak wielką zwłokę na jaką tow.[o] nietylko przy układaniu Org: Wew: ale i przy wyborach po jéj zaprowadzeniu już dokonywanych, narażone było. —
Chcąc przeto zapobiedz złym skutkom, jakieby przy pomnażających się czynnościach tow.[a] z niezachowania tego prawa wynikały, Cent.[a] wzywa najprzód wszystkich członków w téj kategoryi będących, aby starali się jak najspieszniej obrać sobie Sekcyą przez którą z tow.[m] znosić się zamierzają — a następnie Sekcye, aby wyciąg z niniejszego Okólnika zakommunikować chciały członkom pojedynczo w ich sąsiedztwie mieszkającym, i w rapporcie przyszłego miesiąca zgłaszających się pomieściły. —

III Na przedmiot funduszów tow.[a] dotyczący, Cent.[a] tém troskliwszą uwagę zwrócić jest obowiązana, że nowo rozpoczynać się mające działania, znaczniejszych jak dotąd nakładów pieniężnych wymagać będą:

a — Z kontroli byłéj Sek: Cent.[cej] okazuje się, że lubo znaczna część członków z największą chęcią i poświęceniem składki przez ogół uchwalone ponosi, znajdują się przecież i tacy, którzy albo całkiem takowych składek niepłacą, albo też pod różnemi pozorami od regularnego i ciągłego ich wnoszenia uchylać się starają. — Podług dodatkowego postanowienia o funduszach, ponoszenie składek do istotnych obowiązków członka jest policzone. — Cent.[a] niewątpi, że członkowie oceniając teraźniejsze położenie i potrzeby tow.[a], starać się będą o regularniejsze wnoszenie składek; dla tego poprzestając na téj ogólnéj uwadze, przystępuje w tym przedmiocie do objaśnienia szczegółowych przepisów, i wskazania potrzebnych do jednostajności i porządku prawideł. —

b — Była Sek. Cent.[a] objaśniając przepisy w postanowieniu o funduszach zawarte, wytłomaczyła je w ten sposób: iż każda Sekcya ma prawo do zatrzymywania części składek na ogólne potrzeby tow.[a] uchwalonych, i do opędzania niemi domowych potrzeb swoich (: Okólnik stro: 203 i 204 :)
Tłomaczenie to odwracające fundusze tow.[a] od właściwego ich przeznaczenia pod żadnym względem wobec przepisów w tym przedmiocie postanowionych utrzymać się niemoże, i wyraźnéj woli prawa jest przeciwne. — Fundusze Tow.[a] głównie stanowią składki jakie każdy członek w stosunku pobieranéj płacy od rządu wnosić jest obowiązany. — Paraf: 47 Org: Wew: zarząd temi funduszami przy samej Cent.[cej] zostawia, i wszystkich jéj członków za uronienie grosza publicznego solidarnie odpowiedzialnymi czyni. — Gdyby więc Sekcyom zostawiona była możność zatrzymywania jakiejkolwiek i nieoznaczonéj ilości składek ogólnych na potrzeby domowe, wtenczas ta część funduszu tow.[a] traciłaby charakter i przeznaczenie swoje; Sekcye wchodziłyby w prawo dowolnego tym funduszem rozrządzania, bez ogólnéj kontrolli i odpowiedzialności, do jakiéj szafarze grosza publicznego obowiązanymi być winni; a prócz tego członkowie Cent.[cej] podzielając się w zarządzie funduszów z Sekcyami, do żadnéj odpowiedzialności pociągani by być niemogli. — Owszem, podług wyraźnej woli prawa w § 6[m] Posta: o fundu: zawartéj, Sekcye zebraną od członków swoich składkę miesięczną do Cent.[cej] całkowicie odsyłać są obowiązane. — Niepowiedziano jest nigdzie, aby z téj składki na potrzeby ogólne przeznaczonéj, cośkolwiek przy sobie zatrzymywać mogły; a nawet w zamiarze usunięcia ich od wszelkiego udziału w zarządzaniu funduszami ogólnemi i skoncentrowania tego zarządu w saméj Cent.[cej], § 10. postanawia, iż wszelkie expedycye, tak od Cent.[cej] wychodzące, jako też do niéj przychodzące od Sekcyów i członków, sama Cent.[a] opłaca. — Do wsparcia tak jasnego brzmienia prawa posłużyć może i ten uboczny przepis w § 8 zawarty, że sama Cent.[a] a nie Sekcye trudni się umarzaniem zaległości i uwalnianiem od składek. — Parag: 7. Sekcyom jako z miejscowemi okolicznościami obeznanym, dozwala tylko przedstawienia w tym przedmiocie, lub czasowego zawieszenia w opłacie, i dla tego niezgodnie z prawem, niektóre Sekcye postąpiły sobie, uwalniając własną decyzyą od opłaty składek ogólnych. —
Z tego przeto objaśnienia rzeczy wynika, że Sekcye w oznaczonym czasie składkę

od

od członków zebraną, bez najmniejszego jéj naruszenia, do Cent^{cyi} odsyłać winny. Na zaspokojenie zaś potrzeb domowych i Korrespondencyj, które pod opłatę z funduszów ogólnych prawem podciągniętemi nie są, stosowne fundusze na mocy § dodatkowego w Roz: 2^m o Urządzeniu wewnętrznem sekcyi, obmyślić mogą: —

c — Niejednostajny także sposób w przesyłaniu funduszów, jak również częste, i z małą uwagą na oszczędność, przedsiebrane korrespondencye, niepozwalają dokładnéj utrzymać w tym ważnym przedmiocie kontrolli, lub fundusze tow^a na rozproszenie narażają. Świadkiem są akta byłéj Sek: Cent^{yi}, iż nieraz przychód miesięczny zaledwo na pokrycie wydatków: poczty i Kommunikacyi z tow^m wystarczał. — Chcąc przeto Cent^a tym dwom niedogodnościom zapobiedz — dla jednostajnego sposobu w przesyłaniu funduszów, załącza Wzór, który sekcye w protokuła swoje zapisać i ściste zastosowanie się do niego urzędnikom swoim polecić zechcą. Co się zaś tycze oszczędności w Korrespondencyi, ta bardzo łatwo i bez ubliżenia interessom tow^a zaprowadzoną być może, jeżeli sekcye wszystkie przedmioty kommunikować się Cent^{cyi} mające, po zapisaniu ich dla pamięci w protokułach, do głównéj Korrespondencyi miesięcznéj, czyli rapportu przy którym fundusze są przesyłane, odkładać będą, wyjąwszy takie tylko, któreby na téj przewłoce czasu straciły. Zdaje się, że zachowanie téj oszczędności na uwagę zasługuje w tym czasie, gdzie tow^o znacznych funduszów na główne potrzeby swoje wymagać będzie.

Kończąc to pismo do Was ponawiamy Wam zareczenie, iż projekt do Manifestu wkrótce przedstawiony zostanie. Lecz kiedy obok innych czynności, włożyliście na Cent^a obowiązek wydawania pisma, przeto ona ze swego miejsca odzywa się do Was o współpracowanie w tym przedmiocie, i wzywa niniejszem wszystkich członków, a szczególnie tych, którzy usposobienia naukowe posiadają, aby doświadczali sił swoich, i wypracowanemi Artykułami, w rzeczach szczególniej Kraju naszego dotyczących, pismo tow^a starali się zasilać. Obowiązek w tym względzie każdego członka jest równy — a na współubieganie się o dobro ogólne przywileju między sobą nie mamy. —

Poitiers d. 10 Lutego 1836 r.

Sekretarz Centralizacyi
Robert Chmielewski

Pozdrowienie i braterstwo. —
Prezydujący z kolei
Adolf Chrystowski

Wzór dla sekcyj do przesyłania funduszów. —

Imie i nazwisko.	Składka Towarzystwa						Podatek braterski						Summa ogólna		Uwagi
	powinno wpłynąć		Wpłynęło		Zalega		powinno wpłynąć		Wpłynęło		Zalega		wpływów		
	fr.	c.	fr.	c.	fr.	c.	fr.	c.	fr.	c.	fr.	c.	fr.	c.	
a Członkowie Sekcyi b Członkowie znoszący się. — c Nieczłonkowie wnoszący podatek braterski. —															

P. S.: Sekretarz uprasza o ściste zastosowanie się do Adressu Centralizacyi: à Monsieur Robert polonais, pod którym wszelkie mandaty i listy przesyłane być mają. —